

Slikarstvo kao umjetnički proces

Lukić, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:114596>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

ANTONELA LUKIĆ

SLIKARSTVO KAO UMJETNIČKI PROCES

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: izv. prof. art. Ivica Kurtz

Osijek, 2023.

SAŽETAK

Završni rad pod nazivom „Slikarstvo kao umjetnički proces“ prikaz je rezultata do kojega proces umjetničkog stvaranja, u ovome slučaju slikanje, može dovesti. Djela nastala umjetničkom radnjom nisu uvijek završena, a čak i kada su u jednome trenutku proglašena završenima, ne znači da je rad na njima zauvijek gotov.

Svaki se umjetnik razlikuje od drugoga, a time se razlikuje i njihov način stvaranja. Kako bih naglasila individualnost umjetničkog procesa, za motiv ovoga rada odabrala sam autoportret. Imajući namjeru pokazati vlastiti proces, osobito najveće prepreke na koje nailazim prilikom stvaranja, slikati samu sebe bilo mi je najlogičnije rješenje.

Rad se sastoji od dviju slika, svaka ima dimenzije 160 x 160 centimetara.

ključne riječi: slikarstvo, proces, autoportret

SUMMARY

The final paper entitled "Painting as an Artistic Process" presents the results to which the process of artistic creation, in this case painting, can lead. The works created by artistic action are not always finished, and even when they are declared finished at one point, it does not mean that the work on them is finished forever.

Each artist is different from the other, and thus their way of creating is also different. In order to emphasize the individuality of the artistic process, I chose a self-portrait as the motif of this work. Having the intention to show my own process, especially the biggest obstacles I encounter when creating, painting myself was the most logical solution.

The work consists of two paintings, each measuring 160 x 160 centimeters.

keywords: painting, process, self-portrait

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SLIKARSTVO	1
2.1. ULJE	1
3. PORTRET	2
3.1. AUTOPORTRET	2
4. UZORI	3
4.1. LUCIAN FREUD	3
4.2. JENNY SAVILLE	6
5. IZVEDBA RADA	9
6. ZAKLJUČAK	14
7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA	15
8. LITERATURA	16

1. UVOD

Ideju za ovaj rad sam dobila sam iz svoje konstantne muke sa završavanjem radova. Moj odnos prema vlastitom radu mi je uvijek mi je bio jedna od velikih prepreka u stvaranju. Uživam u procesu, ali što se djelo na kojem radim bliži kraju, to mi ga je teže završiti. Uvijek mi je najdraži dio bio istraživati, skicirati ideje, odrađivati studije, podslikavati slike i slično. Volim obavljati onaj dio za koji osjećam da mi daje najviše slobode. Što više radim na jednome radu, što ga više pokušavam privesti kraju, to se sputanije osjećam, a time mi se čini da i sam rad postaje sputan.

Za izradu svog završnog rada odlučila sam koristiti uljane boje. Ne samo da sam tijekom svoga života i školovanja prije akademije imala dojam i vjerovanje da je slikarstvo, uz kiparstvo, najviši oblik umjetnosti, već sam i smatrala da slike naslikane uljanim bojama predstavljaju najviši oblik slikarstva. Nadovezujući se na priču o završenosti i nezavršenosti radova, donedavno sam smatrala da radovi na kojima plohe nisu u potpunosti zatvorene, na kojima se još vidi podloga na kojoj se slikalo, ne mogu biti završeno djelo, djelo vrijedno pokazivanja i izlaganja.

2. SLIKARSTVO

Slikarstvo je jedna od osnovnih grana likovne umjetnosti. U slikarstvu se radi na dvodimenzionalnoj površini kako bi se pomoću linija i boja, a boja je najvažniji element slikarstva, postigao određen prizor. Slikarstvo može biti figurativno ili dekorativno, ali između te dvije kategorije ne može se povući jasna granica. Postoji više aspekata s kojih se slikarstvo, ali i same slike mogu analizirati i definirati. Neke od podjela unutar tih aspekata su: podjela prema materijalu podloge, prema slikarskoj tehnici, prema tematici.

2.1. ULJE

Uljane boje nastaju miješanjem pigmenta sa sušenim ili polusušivim uljem poput makovog, orahovog ili lanenog. Ovisno o količini ulja u boji, vrsti pigmenta, ali i drugim dodatcima, boja se može koristiti za stvaranje lazurnih ili pastuoznih premaza. Zahvaljujući svojim svojstvima, uljana boja može se koristiti na različite načine pa se tako, na primjer, njome može slikati na već

postojani i još mokri sloj iste, može se koristiti za stvaranje istančanih prijelaza među tonovima, gradnju slike sloj po sloj... Također, uljanoj boji može se dodati sjajni lak ili škola kako bi ona bila još sjajnija ili pak voda, vosak ili lak bez sjaja kako bi se sjaj boje prigušio.

Otkriće ove tehnike često se pogrešno pripisuje braći van Eyck. Naime, ulje se koristilo još u antičkoj Grčkoj kao premaz, a postoje i zapisi o korištenju ulja u srednjem vijeku. No, neupitno je da je zahvaljujući braći van Eyck, i njihovom usavršavanju ove tehnike do mjere da je bila upotrebljiva za štafelajno slikarstvo, ona postala toliko popularna. Izvorno, korištenje ulja bilo je popularnije na sjeveru, a u Italiju ga je donio Antonello de Messina. Do početka šesnaestog stoljeća ulje je bilo prihvaćeno u Italiji i ostatku Europe.

3. PORTRET

Portret je u likovnoj umjetnosti prikaz određene osobe. On može biti izveden u svim područjima, slikarstvu, crtežu, grafici te kiparstvu, a time i iz mnogih različitih materijala. Stvaranje portreta nije samo puko prikazivanje fizičkog izgleda modela već on treba prikazati i psihološke osobine tog modela. Osim glave, portret može obuhvaćati i tijelo, djelomično ili u cijelosti. Također, postoji i podjela portreta po položaju same glave pa tako može biti *en face*, profil, poluprofil ili tri četvrtine profila. Uz pojedinačni, portret se još javlja u obliku dvojnog, trojnog ili pak skupnog.

3.1. AUTOPORTRET

Autoportret je podvrsta portreta, umjetničko djelo u kojem umjetnik prikazuje samoga sebe. Kao podvrsta portreta s njim dijeli određene značajke, a javlja se kao pojedinačan autoportret ili kao dio kompozicije u, na primjer, autoportretu umjetnika s obitelji, u mitološkom prikazu, u pejzažu.

Umjetnikov prikaz samoga sebe oscilira od samo reprezentacije do psihološkog propitivanja vlastite osobe.

4. UZORI

4.1. LUCIAN FREUD

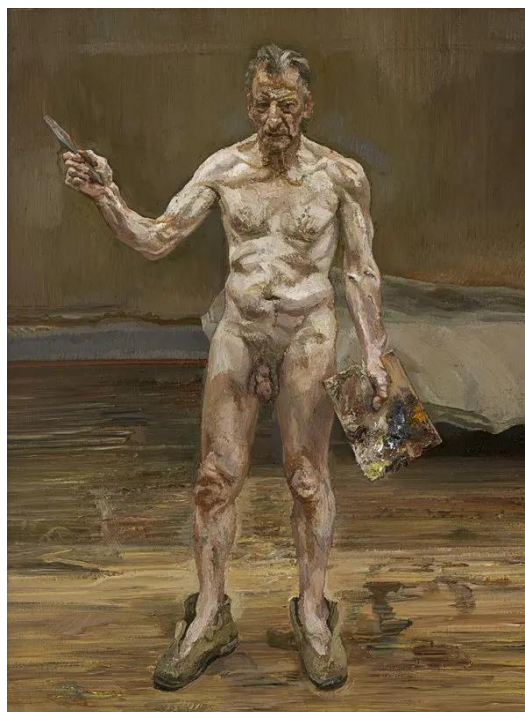
Lucian Freud bio je britanski umjetnik te jedan od najistaknutijih engleskih portretista 20. stoljeća poznat po portretima i autoportretima u neofigurativnom stilu. Na početku svoje karijere bio je pod utjecajem surealizma, no s vremenom su njegove slike počele naginjati k realizmu. S tom promjenom, njegov stil također postaje slobodniji te je počeo koristiti debele, impasto nanose boje. Jednom kada je ustanovio taj stil, nije ga mijenjao do kraja svoje karijere.

Njegov način rada mogao bi biti uspoređen s psihoanalizom. Naime, serije slikanja s modelima trajale su satima, gotovo svaki dan dok slika nije bila završena, a cijeli proces slikanja jedne slike mogao je trajati mjesecima, pa čak i dulje od godine dana. Naime, radeći na svojim slikama, Freud je pokušavao doznati što više o svojim modelima kako bi ih mogao što vjernije prikazati i to ne ciljajući na fizičku sličnost, već težeći stvoriti reprezentaciju onoga što njegov model jest. U više navrata, Freud je za svoj rad rekao da je autobiografski jer se odnosi na nj i njegovo okruženje. Njegove slike nastajale su u prostoru u kojem živi i koji zna, a modeli su mu bili ljudi koje poznaje.

Tijekom svog života Freud je napravio mnoge autoportrete, ne samo u formi slika već i kao crteže i grafike. Prvi autoportret "Man With a Feather" (Slika 1.) naslikao je u svojim ranim dvadesetima i izgledom se značajno razlikuje od njegovih kasnijih radova. Kao njegov najbolji autoportret smatra se "Painter Working, Reflection" (Slika 2.). Za razliku od drugih portreta koje slika i općenitog načina na koji analizira svoje modele, psihološka analiza u njegovim autoportretima nedostaje te njih tretira kao puku vježbu i eksperimentaciju materijalom.

Slika 1. Lucian Freud „Man With a Feather“, 1943., ulje na platnu, 76.2 x 50.8 cm

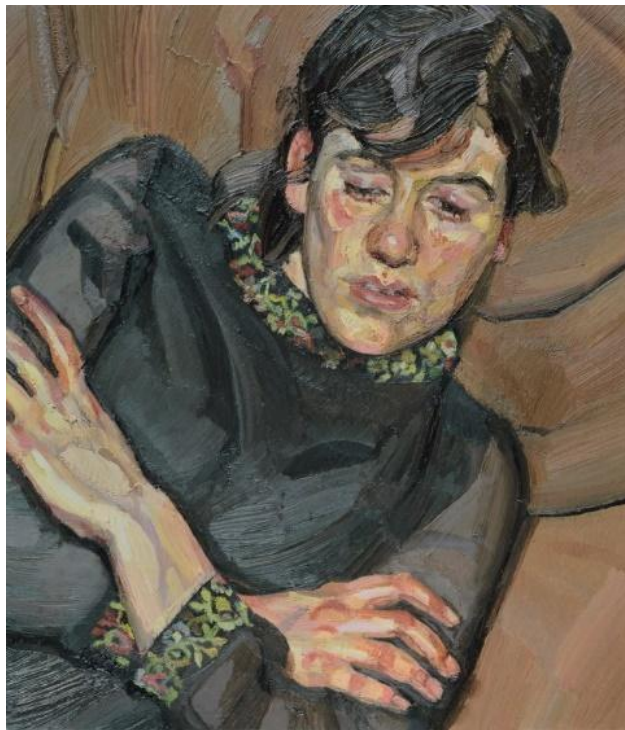

Slika 2. Lucian Freud „Painter Working, Reflection“, 1993., ulje na platnu

Slika 3. Lucian Freud „Head of a Naked Girl“, 2000.

Slika 4. Lucian Freud „Bella“, 1981.

Slika 5. Lucian Freud „Woman With Eyes Closed“, 2002.

4.2. JENNY SAVILLE

Jenny Saville je britanska umjetnica poznata po svojim velikim naturalističkim slikama ljudskoga tijela, a njen stil karakteriziraju debeli nanosi uljane boje. U svom se radu fokusira na ljudsko tijelo, kako gravitacija djeluje na nj, kako ga sjene i odbijeno obojeno svjetlo oblikuju i slično.

Jedan od njezinih uzora tijekom školovanja bio je i Lucian Freud, no za razliku od njega Jenny preferira raditi koristeći fotografije kao predloške. Voli kombinirati elemente različitih fotografija, a kao još jedan razlog zašto preferira raditi s fotografijama, a ne uživo po modelu, je što ona smatra da slikanjem po fotografskim zapisima ima više vremena isplanirati svoj idući potez, pobrinuti se da je konzistencija boje odgovarajuća i slično. Radeći s fotografije, može prikazati pokrete koje ne bi mogla da je model samo mirno stajao. Usprkos prednostima fotografije, svjesna je i loših strana rada s fotografijom kao što je činjenica da kamera ne može uhvatiti sjene i sve boje onakvima kakvima se pojavljuju u stvarnosti. Nasuprot tome, kamera je

odlična za hvatanje zanimljivih pokreta koji ne bi mogli biti naslikani da je ista slika odrađena uživo gdje model mirno sjedi.

Kao predloške za svoj rad Jenny koristi fotografije iz raznih izvora, neke ona sama fotografira, a neke uzima iz kataloga, časopisa pa čak i medicinskih knjiga te knjiga patologije. Voli slikati nepoznate ljude jer onda nema prikaza osobnosti te osobe, i time se prikazuju osobine same slike i korištene boje. Često koristi i svoj lik za stvaranje slika, no ona te radove ne smatra autoportretima. Voli koristiti samu sebe kao predložak jer je nije briga što će napraviti sa svojim likom.

Vidjevši njene radove po prvi put, bila sam fascinirana bojama koje koristi u svome radu.

Osim toga, njezini portreti imaju element nedovršenosti ili nedorečenosti što je, uz činjenicu da ona radi na velikim formatima, meni savršeno odgovaralo kao inspiracija za završni rad.

Slika 6. Jenny Saville „Self-Portrait (after Rembrandt)“, 2019., ulje na papiru, 137.5 × 101.5 cm

Slika 7. Jenny Seville

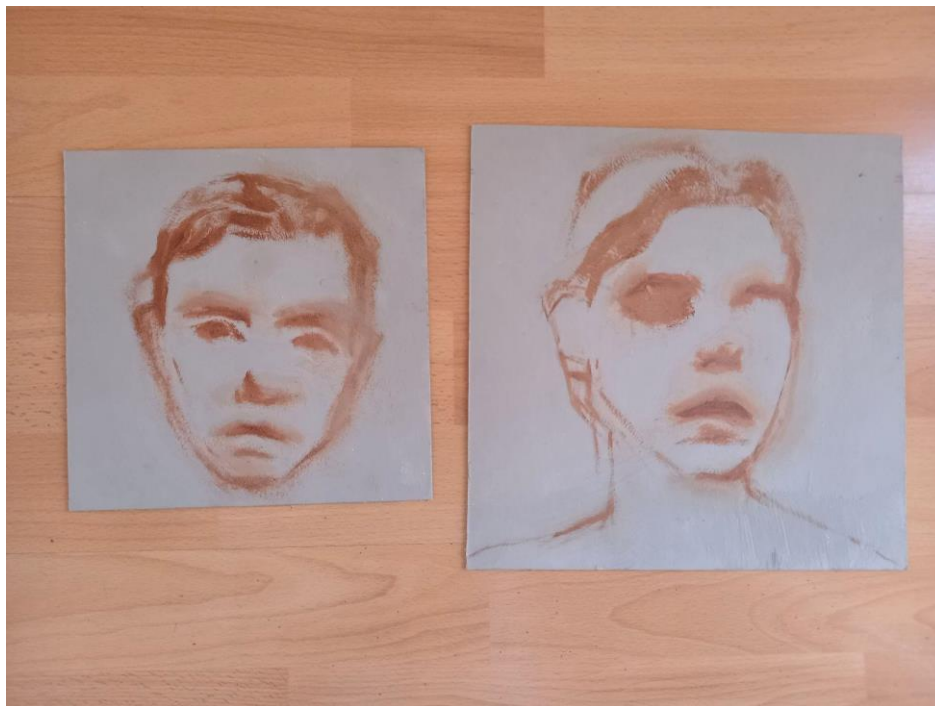

Slika 8. Jenny Seville „Drift“, 2020.-22., ulje na platnu, 100 x 120 cm

5. IZVEDBA RADA

Moj završni rad sačinjavaju dvije slike jednakih dimenzija. Tehnika koju sam koristila je uljana boja, a kao podloge su mi poslužile MDF ploče ili medijapani debljine 3 milimetra koje sam izrezala tako da im i širina i visina iznose 160 centimetara.

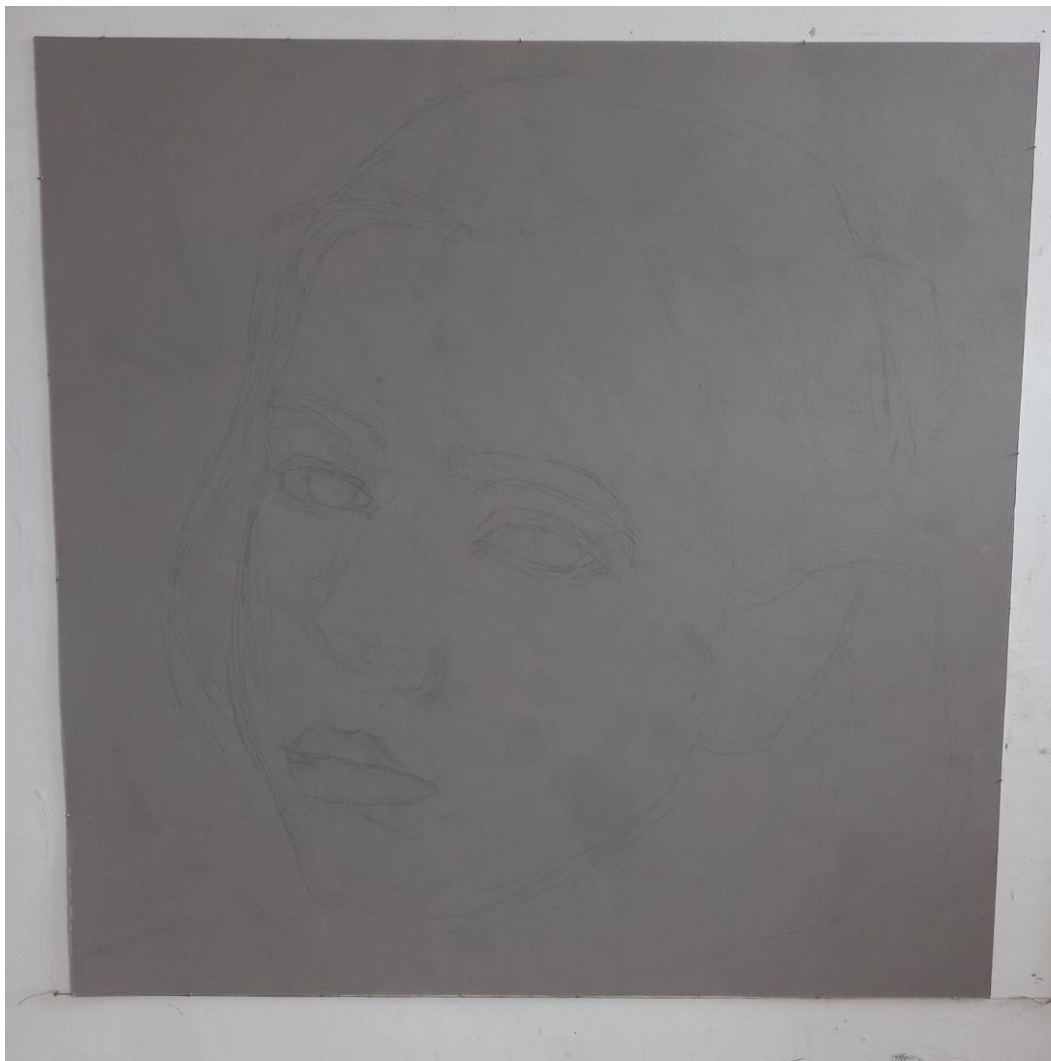
Prije nego što sam započela izradu slika na velikom formatu i na podlozi koju sam predviđjela za dvije slike od kojih se sastoji moj završni rad, napravila sam niz skica na malim formatima ljepenke. (Slika 9.) Komadi ljepenke koje sam koristila bili su preparirani istom nijansom sive koju sam iskoristila i na medijapanima na kojima sam naslikala konačnu verziju. Kao predloške za izradu kako skica tako i velikih slika koristila sam fotografije svog portreta koje sam snimila pomoću kamere na mobitelu.

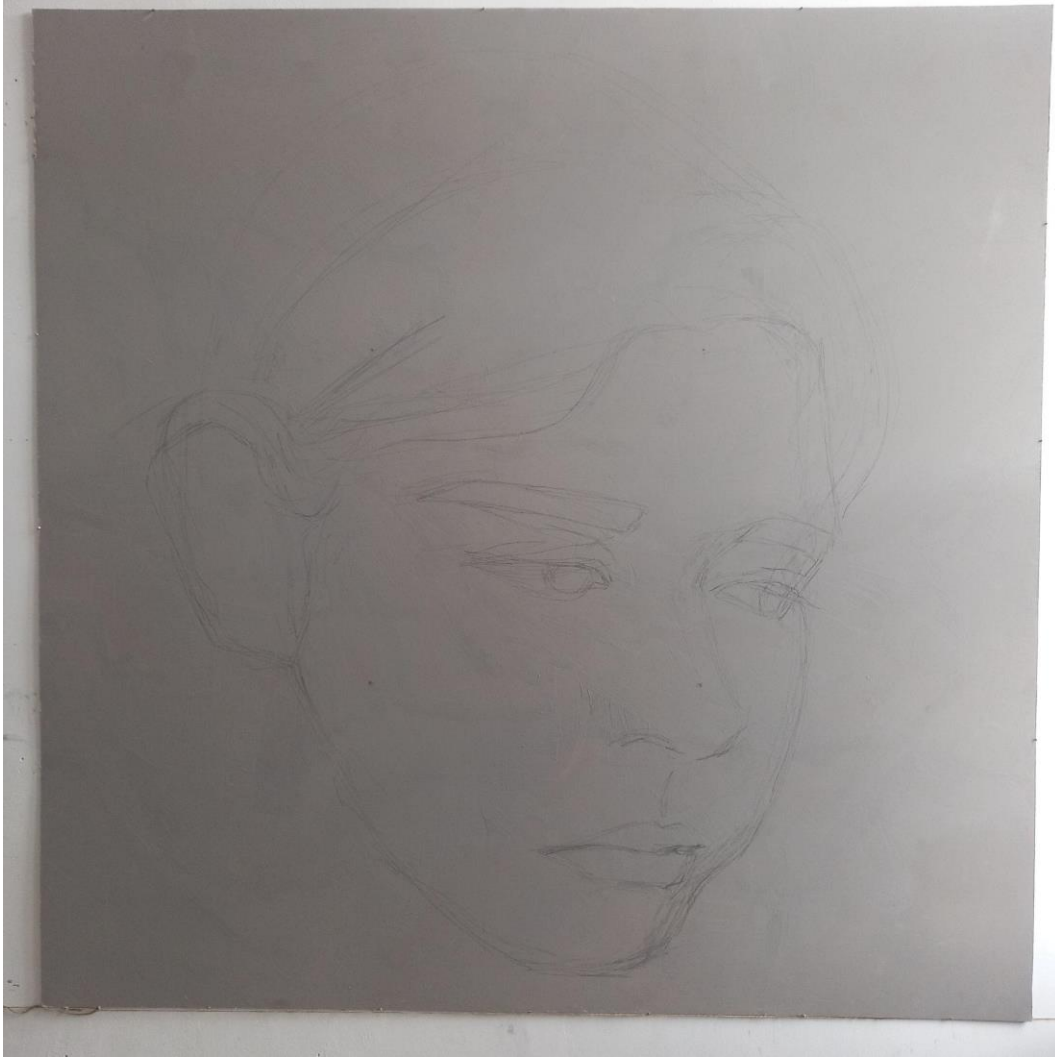
Slika 9. primjer skica na ljepenkama

Nakon što sam odlučila prema kojima od prethodno naslikanih skica ću naslikati konačne slike, bilo je vrijeme da priprelim podlogu za njih. Počela sam s izrezivanjem medijapana na željene dimenzije. Za pripremu površine za rad koristila sam mješavinu sive boje za beton i ljepila za drvo koju sam dodala kako slikarska površina ne bi bila previše suha i time prebrzo upijala ulje iz boja koje ću kasnije koristiti.

Nakon što sam završila pripremu medijapan ploča za rad, prvo sam, koristeći olovku tvrdoće 2B, lagano naznačila položaj cijele glave, ali i pojedinih elemenata lica. U ovom procesu upotrebljavala sam samo obrisne linije.

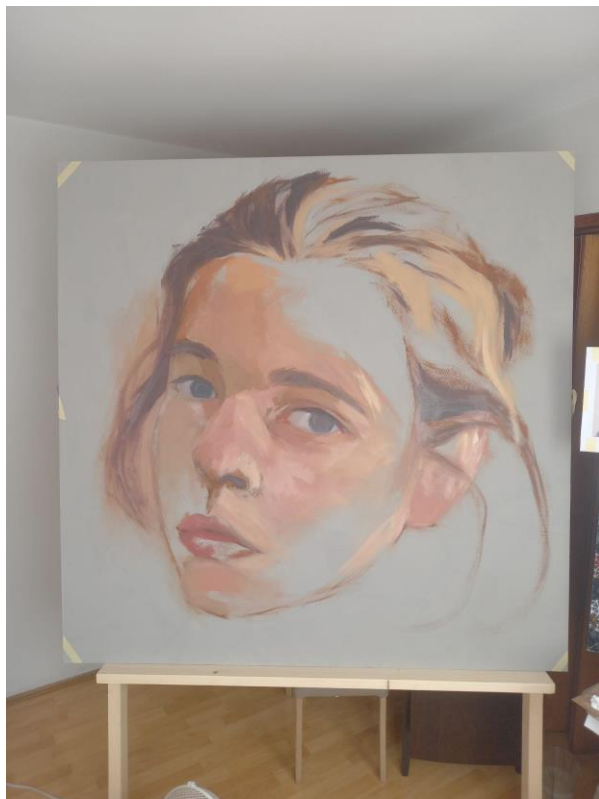
Slika 10. skica olovkom na medijapanu, prva slika

Slika 11. skica olovkom na mediapanu, druga slika

Boje koje sam koristila u svom radu su iste one koje sam koristila i u izradi istraživačkih skica, uljane boje marke *Talens Art Creation*. Za definiranje skice, podslikavanje nekih od detalja, koristila sam mješavinu *Ivory Black* i *Burnt Sienna*. Sve ostale boje koje sam koristila u kasnijim stadijima rada sam zamiješala koristeći nijanse *Titanium White*, *Yellow*, *Scarlet* i *Ultramarine*. Moj proces izrade ovoga rada uključivao je nanošenje boje kistovima, ali i skidanje grebanjem iste ako nije samom bojom ili pak tonom odgovarala na mjestu na koje bih je prvobitno postavila. Također, pošto je ovo bio prvi put da sam radila na toliko velikom formatu, često mi se dogodilo da ne priprelim dovoljno određene boje pa sam provodila dosta vremena pokušavajući namještati još te iste.

Slika 12. prva slika u izradi

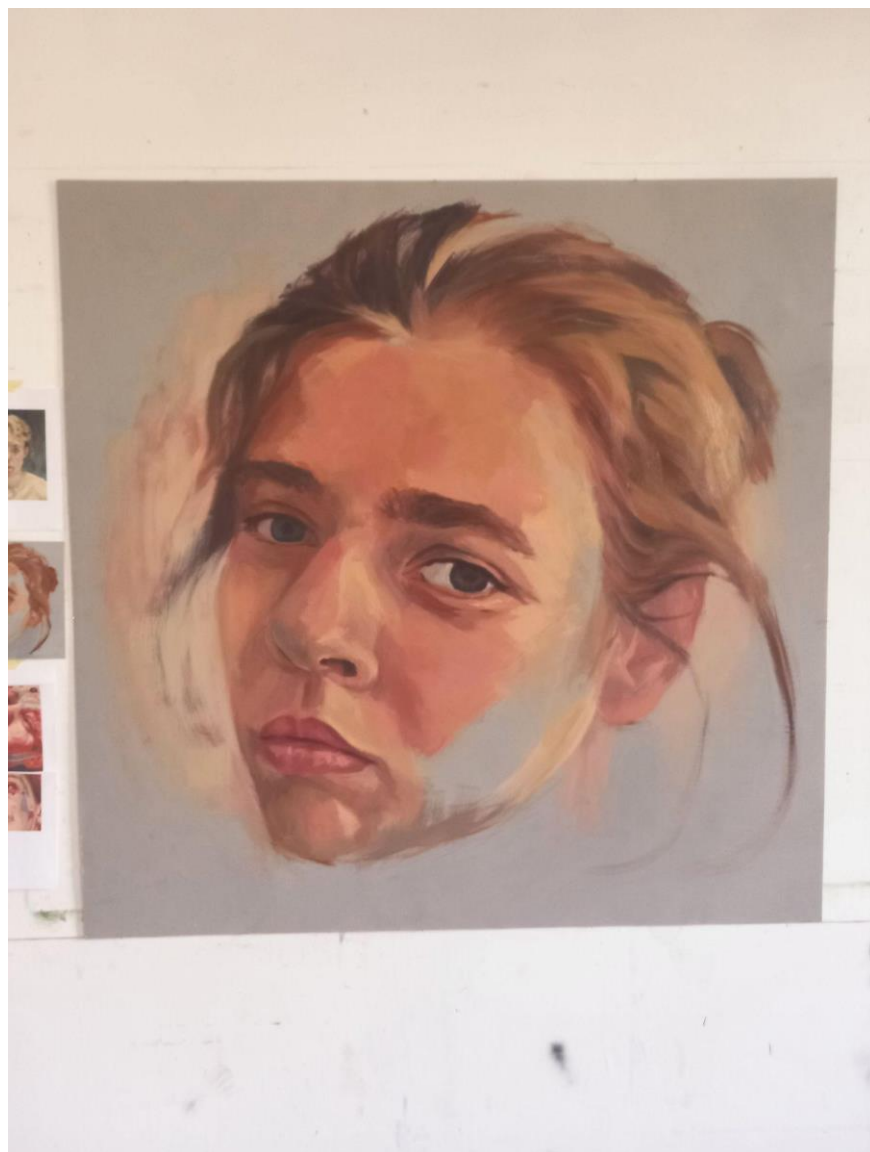

Slika 13. druga slika u izradi

Započeti stavljati boje nakon podslika bilo je zastrašujuće. Kad god dođem do te faze rada, pojavi mi se strah da ću pogriješiti. Uvijek sam dobivala komplimente za svoj rad što je s vremenom dovelo do prije spomenutog straha. Osim straha od pogrešaka, doživljam i strah od stvaranja djela manje kvalitete nego što bi drugi očekivali od mene, ali i od onoga na što sam sama naviknula vidjeti u svom stvaralaštvu. Ovi strahovi dovode do određene paralize kad dođe do stvaranja ozbiljnijih radova.

Dok sam radila na slikama za svoj završni rad, više sam puta došla do točke kada sam htjela stati s radom, kada mi je bilo izrazito teško raditi. Osim ranije spomenutog, postoje dva dodatna razloga za ovakve blokade. Jedan je da sam u tom trenutku zadovoljna s onima što sam do tada napravila te se bojim da ću to pokvariti ako nastavim raditi na tome. Drugi se javlja u trenucima kada nisam zadovoljna onime što vidim nakon što sam uložila puno truda da napravim to što jesam, a još mi je gore ako se to nezadovoljstvo javi nakon što sam nastavila raditi na onome što mi se dotad sviđalo.

Slika 14. završna verzija prve slike

Slika 15. završna verzija druge slike

6. ZAKLJUČAK

Završni rad "Slikarstvo kao umjetnički proces" na prvom mjestu predstavlja moj proces slikanja, uključujući i ističući prepreke s kojima se pritom susrećem. Uvijek sam bila spora u slikanju u usporedbi s drugima, a to je ujedno izazvano mojim strahom od neuspjeha pa time i perfekcionizmom. Sve me to vrlo često sprječava u dovršavanju slikarskih, ali i nekih drugih radova.

Oduvijek sam najviše voljela crtati i slikati portrete, ali sam se tek nedavno susrela s autoportretom. Izradu autoportreta pronalazim izazovnom, korištenje ogledala ograničavajućim, a korištenje fotografije kao predloška nedovoljno pouzdanim.

Također, bilo je izazovno slikati na formatu koji je veći nego ijedan drugi na kojem sam dosad radila. Susresti se s tolikom slikarskom podlogom po prvi put bilo je ujedno i zastrašujuće i uzbudljivo. Iskušala sam nešto novo, nešto što je pobudilo moju znatiželju prema budućem radu na većim formatima.

7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA

Slika 1. Lucian Freud „Man With a Feather“, 1943., ulje na platnu, 76.2 x 50.8 cm

<https://www.nytimes.com/2019/10/05/arts/lucian-freuds-self-portraits-london.html> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 2. Lucian Freud „Painter Working, Reflection“, 1993., ulje na platnu

<https://www.nytimes.com/2019/10/05/arts/lucian-freuds-self-portraits-london.html> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 3. Lucian Freud „Head of a Naked Girl“, 2000.

<https://www.portrait.gov.au/magazines/27/every-flap-fold-and-bulge> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 4. Lucian Freud „Bella“, 1981.

<https://www.portrait.gov.au/image/12855/12852/> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 5. Lucian Freud „Woman With Eyes Closed“, 2002.

<https://arthur.io/art/lucian-freud/woman-with-eyes-closed> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 6. Jenny Saville „Self-Portrait (after Rembrandt)“, 2019., ulje na papiru, 137.5 × 101.5 cm

<https://gagosian.com/quarterly/2020/12/01/interview-jenny-saville-painting-self/> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 7. Jenny Seville

<https://www.artymag.ir/en/artists/Tg1G/> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 8. Jenny Seville „Drift“, 2020.-22., ulje na platnu, 100 x 120 cm

<https://gagosian.com/exhibitions/2022/jenny-saville-latent/> (pristupljeno: 10.9.2023)

Slika 9. primjer skica

Slika 10. skica olovkom na medijapanu, prva slika

Slika 11. skica olovkom na mediapanu, druga slika

Slika 12. prva slika u izradi

Slika 13. druga slika u izradi

Slika 14. završna verzija prve slike

Slika 15. završna verzija druge slike

8. LITERATURA

knjige:

Autoportret // Enciklopedija likovnih umjetnosti. Sv. 1 : A-Ćus. Zagreb : Leksikografski zavod FNRJ, 1959.

Autoportret // Leksikon slikarstva i grafike / urednik Lothar Altmann. Zagreb : Begen, 2006.

Autoportret // Leksikon umjetnosti : od pretpovijesti do danas / [autori Marianne Bernhard... [et al.]. Rijeka : Extrade, 2000.

Portret // Enciklopedija likovnih umjetnosti. Sv. 4 : Portr-Ž. Zagreb : Leksikografski zavod FNRJ, 1959.

Portret // Leksikon slikarstva i grafike / urednik Lothar Altmann. Zagreb : Begen, 2006.

Portret // Leksikon umjetnosti : od pretpovijesti do danas / [autori Marianne Bernhard... [et al.]. Rijeka : Extrade, 2000.

Slikarstvo // Enciklopedija likovnih umjetnosti. Sv. 4 :Portr-Ž. Zagreb : Leksikografski zavod FNRJ, 1959.

Slikarstvo // Leksikon slikarstva i grafike / urednik Lothar Altmann. Zagreb : Begen, 2006.

Slikarstvo // Leksikon umjetnosti : od pretpovijesti do danas / [autori Marianne Bernhard... [et al.]. Rijeka : Extrade, 2000.

Peić, Matko: Pristup likovnom djelu. Zagreb : Školska knjiga, 1991.

Smith, Ray: The artist's handbook. New York: Alfred A. Knopf, 1996.

internetski izvori:

<https://gagosian.com/artists/jenny-saville/> (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://www.youtube.com/watch?v=c2NQZ5ggYJQ> (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://gagosian.com/quarterly/2023/06/22/video-in-conversation-jenny-saville-and-martin-gayford/> (pristupljeno: 4.9.2023.)

https://gagosian.com/quarterly/2020/07/09/jenny-saville-and-nicholas-cullinan-video-portrait/?utm_source=Youtube&utm_medium=Social (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://gagosian.com/quarterly/2022/12/08/video-jenny-saville-latent/> (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://gagosian.com/quarterly/2018/11/05/essay-jenny-saville-now/> (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://gagosian.com/quarterly/2020/12/01/interview-jenny-saville-painting-self/> (pristupljeno: 4.9.2023.)

<https://www.museothyssen.org/en/collection/artists/freud-lucian> (pristupljeno: 11.9.2023.)

<https://www.wikiart.org/en/lucian-freud> (pristupljeno: 11.9.2023.)

<https://www.nytimes.com/2019/10/05/arts/lucian-freuds-self-portraits-london.html> (pristupljeno: 11.9.2023.)

<https://www.portrait.gov.au/magazines/27/every-flap-fold-and-bulge> (pristupljeno: 11.9.2023.)

<https://www.britannica.com/biography/Lucian-Freud> (pristupljeno: 11.9.2023.)